07/06/2023

Με τη δύναμη του νερού. Οι νερόμυλοι στην ζωή των Ελλήνων

/ Παράδοση

Η εκμετάλλευση της ενέργειας που μπορεί να προσφέρει στον άνθρωπο το νερό, δηλαδή της υδρενέργειας ή υδραυλικής ενέργειας, αναμφίβολα ήταν το πιο σημαντικό βήμα στην εξέλιξη των μέσων που χρησιμοποίησε για το άλεσμα, αρχικά των δημητριακών. Και αυτό, διότι με την εφεύρεση του νερόμυλου, πρώτη φορά σκέφτηκε να αξιοποιήσει τη φυσική δύναμη για κίνηση μηχανισμού, που έως τότε γινόταν με ζωική η ανθρώπινη μυϊκή ενέργεια, αυξάνοντας παράλληλα σημαντικά την παραγωγική ικανότητα.

- Γράφει ο Ηλίας Λιαμής, Σύμβουλος Ενότητας Πολιτισμού

Αρχικά, χρησιμοποιήθηκε η κινητική ενέργεια που παράγεται από τη φυσική ροή των ποταμών, με την τοποθέτηση όρθιων φτερωτών πάνω από το ρεύμα του νερού, το οποίο, παρασύροντας προεξέχοντα και βυθισμένα πτερύγια, τις περιέστρεφε. Με την εφεύρεση του οριζοντίου υδροτροχού, λύθηκε το πρόβλημα κατασκευής νερόμυλων και σε περιοχές όπου δεν υπήρχε ροή μεγάλης ποσότητας νερού την οποία απαιτούσε ο όρθιος νερόμυλος. Έτσι, εξυπηρετήθηκαν ορεινοί οικισμοί, γεγονός που αφορά άμεσα και την Ελληνική ύπαιθρο.

Η διάδοση των νερόμυλων ήταν ευρύτατη στην ηπειρωτική Ελλάδα και στο εσωτερικό των νησιών, αρκεί να υπήρχε στην περιοχή, έστω και εποχικά, νερό. Χρησιμοποιήθηκαν σαν αλεστικοί μηχανισμοί αλευριού, βυρσοδεψίας, για παραγωγή μπαρουτιού και τέλος, για παραγωγή λαδιού.

Παράλληλα, ο **νερόμυλος** αποτέλεσε χώρο συγκέντρωσης μεγάλου αριθμού ανθρώπων που έφταναν εκεί για άλεσμα και συνδέθηκε άμεσα με την κοινωνική ζωή της κάθε περιοχής. Η καθημερινή ζωή των μυλωνά κυλούσε μέσα σε πανδαιμόνιο φωνών και ήχων από ανθρώπους και ζώα που συνήθως πνίγονταν μέσα στο ασίγαστο αγκομαχητό του μύλου και των νερών και καλύπτονταν από το κροτάλισμα της κίνησης του οδοντωτού τροχού. Η ατμόσφαιρα θύμιζε παζάρι και λαϊκό πανηγύρι, όπου κυκλοφορούσαν τα νέα ολόκληρης της γύρω περιοχής. Οι πελάτες αντάλλασσαν νέα και σχολίαζαν ειδήσεις, λειτουργώντας σαν ανταποκριτές της εποχής. Στο επίκεντρο των συζητήσεων βρίσκονταν θέματα οικονομικά, κοινωνικά αλλά και επαγγελματικά που αφορούσαν γεωργικές και κτηνοτροφικές ασχολίες, τη συγκομιδή, τις αγορές και τις εμπορικές συμφωνίες. Από τις κουβέντες μεταξύ ανδρών δεν έλειπε το γυναικείο στοιχείο, με συνέπεια, στον μύλο, να ολοκληρώνονται πολλά συνοικέσια.

Οι μυλωνάδες, φιλόξενοι στην πλειοψηφία τους, έστρωναν τραπέζι για πελάτες και περαστικούς το μεσημέρι. Την ώρα του γεύματος κυριαρχούσαν οι διηγήσεις ιστοριών αληθινών ή και φανταστικών. Στις συναντήσεις αυτές κυριαρχούσε η μορφή του αφηγητή-παραμυθά ή του λαϊκού ιστορικού, με τιςδιηγήσεις των οποίων διασώζονταν μύθοι, παραδόσεις αλλά και ιστορίες για τους ήρωες του ΄21, για κλέφτες και αρματολούς, όπου η ιστορική αλήθεια συνδυαζόταν με την υπερβολή και το μύθο. Συχνά διάβαζαν αποσπάσματα από την Αγία Γραφή και τους βίους των Αγίων, αλλά και από τη Γενοβέφα, το δημοφιλέστερο λαϊκό ανάγνωσμα του ύστερου ελληνικού Μεσαίωνα. Εκεί δίνονταν και συνταγές από λαϊκά γιατροσόφια σε ασθενείς που έπασχαν από κάποια ασθένεια.

Οι μυλωνάδες ήταν άνθρωποι **θρησκευόμενοι**. Από τον μύλο δεν έλειπε το καντήλι ενώ τηρούσαν, οι ίδιοι και οι πελάτες τους, τις νηστείες της Τετάρτης και της Παρασκευής, της Μεγάλης Σαρακοστής και της νηστείας των γιορτών. Τις μεγάλες γιορτές οι μύλοι δεν δούλευαν.

Σήμερα, όλη αυτή η ατμόσφαιρα των μύλων έμεινε να την θυμίζουν οι διάσπαρτοι νερόμυλοι σε όλη την Ελλάδα, πολλοί από τους οποίους έχουνε ανακαινιστεί και αποτελούν ένα ακόμα δείγμα της λαϊκής σοφίας, τόσο ως προς την κατασκευή τους, όσο και ως προς το σεβασμό του περιβάλλοντος.

Πηγή: pemptousia.gr